

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„Свети Климент Охридски“
Геолого-географски факултет

Р Е Ц Е Н З И Я

На представените научни трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, в професионално направление – 4.4.Науки за Земята, по научната специалност Физическа география и Ландшафтна екология / Ландшафтна екология, Ландшафтно планиране и Опазване на околната среда/, обявен в ДВ бр.31 от 04.04.2014 година.

Рецензент: професор д-р Петър Василев Петров

Кандидат: главен асистент д-р Биляна Богомилова Борисова

**I. ОБЩИ ДАННИ ЗА КАРИЕРНОТО И ТЕМАТИЧНО РАЗВИТИЕ
НА КАНДИДАТА**

Главният асистент Биляна Борисова е завършила Софийския университет в Геолого-географския факултет, специалност География, с магистърска квалификация „Географ-физикогеограф, ландшафтовед с опазване на природната среда, учител по География. От 1994 г. тя е била редовен докторант в Софийския университет, където през 2000 г. защитава успешно дисертация на тема: „Структурно-динамичен анализ и моделиране на ландшафтите в Радомирската котловина“ и придобива по сега действащия закон научната степен „доктор по география“. От 2000 г. кандидатката работи асистент, а от 2007 г. като главен асистент в катедра „Ландшафтознание и опазване на природната среда“ на Геолого-географския факултет на Софийския университет

„Св.Кл.Охридски“. Следва да отбележим, че научно-изследователската дейност на д-р Борисова започва с разработката на дисертационната тема в областта на регионалната ландшафтология и ландшафтна екология. Основната научно-изследователска, научно-приложна и научно-преподавателска дейност на кандидатката се изразява в публикуваните от нея 3 монографии, над 20 студии и научни доклади. Освен това тя е участвала в над 15 изследователски и научно-приложни проекти, а също така и в международни научни форуми, предимно в областта на ландшафтната екология и геоекологията.

В конкурсната документация гл.асист. Б.Борисова е представила общ списък на всички научни и научно-приложни разработки публикации и разработки включващ 39 броя. От публикациите 23 са студии, статии и доклади и 3 са монографии. От статиите 3 са, които не се рецензират във връзка с дисертационния труд, които не се рецензират. Представен е отделен списък на публикациите и резюмета на същите за участие в конкурса, които подлежат на рецензиране. Документацията включва още справка за цитиранията /25 на брой/, табличен списък за участието на кандидатката в научни и научно-приложни проекти /15 наброй/. Представени са и всички изискуеми документи съгласно ЗРАС, свързани с обявения конкурс. С настоящия рецензент тя има само една публикация, която аз не анализирам. Отприетите за рецензиране трудове, 18 на брой, за участие в конкурса 10 са на български език и 6 са на английски език. От конкурсните публикации 13 са самостоятелни, а останалите 6 са в съавторство, в 4 от които гл.ас.Борисова е водещ автор. Следва да отбележа, че списъкът на конкурсните публикации е строго диференциран съгласно изискванията на ЗРАС и Правилника за неговото приложиние на Софийския университет.

От краткия наукометричен анализ на данните в конкурсната документация се вижда, че гл.асист.Б.Борисова има всички данни за право на участие в обявения конкурс.

II. ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ В ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА РАБОТА И ВАЖНИ НАУЧНИ ПРИНОСИ

Главното научно направление на гл.асист.Б.Борисова в природната география е *Ландшафтната екология*, което пряко съответства на

нейната докторска дисертация и в което тя има доказани научни постижения в цялостната си досегашна изследователска дейност, документирана с редица теоретични и приложни научни разработки в няколко съществени ландшафтно-екологични проблеми. Кандидатката осъществява своите изследвания във връзка с методологията на ландшафтологията и ландшафтната екология, обръщайки най-голямо внимание на техните приложни аспекти и по-конкретно на ландшафтното планиране с всичките му детайли.

Селекционирайки конкретните научни изследвания на гл.асист.Борисова на първо място бих поставил теоретико-методологичните ѝ интерпретации в областта на ландшафтната екология. Най-представителната публикация в това отношение е оригиналният монографичен труд под № 1.1. в списъка, в който авторката се изявява като един от най-добрите български ландшафтолози. Независимо, че тя обединява теорията на Ландшафтологията с тази на Ландшафтната екология, гл.ас.Борисова изяснява много съществени и важни проблемни концепции и въпроси, третирайки земната природа от позициите на комплексната алгоритмика и доказвайки взаимодействието и взаимосвързаността на основните природни геокомпоненти. Притежавайки отлични познания в ландшафтната теория, на базата на протрудираните от нея многобройни литературни и други информационни източници, тя доказва прилагането на системния подход в методологията на ландшафтната екология и ландшафтознанието. В тази насока кандидатката доказва необходимостта от свързането на екосистемния с геосистемния подход в пространственото и регионално изследване на ландшафтите, което се установява и от другите ѝ публикации / № №: 3.2.; 3.3.;3.5.;3.6.;3.7.;4.4.;4.6.;4.7.;4.8.и др./ .По-конкретен методологически принос е доказване значението на изследването на границите на ландшафтите, техния анализ и оценка особено за прагматични цели /2.1.; 3.1.;3.2.;3.4./ . В методологически аспект са още разработките на кандидатката свързани с системното изследване на водосбори, анализа на рознобойната геоинформация с приложението на методиката на ГИС /1.1.;2.1.;4.8.; и др./ . Особено важни са интерпретациите за зависимостта „структура-функции“ в ландшафтите при оценяване на антропогенното натоварване, потенциала и устойчивостта на ландшафтите /1.1.;3.1.;3.2.;

4.8.;/.В няколко публикации гл.ас.Борисова обосновава съвременната концепция за мултифункционалността на ландшафтите в конкретните обществени сфери- стопанство, опазване на околната среда, култура.

Оценявайки публикациите на гл.ас.Б.Борисова от методологическата и методическа насоченост следва да отбележим, че тя е достигнала необходимия и твърде висок оптимум в теорията на ландшафтологията и ландшафтната екология.

С не по-малка научна значимост са публикациите на кандидатката за доцент в областта на практическите приложения на ландшафтната екология. Естествено, че те се базират на достиженията ѝ в методологическите интерпретации оценени по-горе. Може да се приеме, че те се съдържат в по-голям обем от цялото ѝ научно творчество. Поради ограничения обем на рецензията ще посочем само конкретните направления от тази голяма група публикации, а именно: ландшафтното планиране, ландшафтно-екологичното моделиране, геоекологичният мониторинг, геоекологичното оценяване и др. С особен акцент в прагматичните достижения на кандидатката е отстояването, че ландшафтното планиране, следва да добавим и ландшафтното проектиране, е неотменимо задължение при регионалното териториално планиране.

Конкретен израз на приложните изследвания на кандидатката се откриват в регионалните ѝ изследвания в различни райони на България, интерпретирани в публикациите със следните номера по списъка: 2.1.;2.2.;3.1.;3.2.;3.4.;4.9. и др.

От направения кратък анализ на научното творчество, отразено в публикациите на гл.асист.Б.Борисова и по трите основни направления в ландшафтологията – методологично, ландшафтно-екологично и регионално-геоекологично се налага важния извод, че тя е осъществила голям напредък в теоретичната ландшафтология и ландшафтната екология, особено в нейните приложни аспекти по отношение на ландшафтното планиране и опазването на околната среда. Нейната монография „Ландшафтна екология и ландшафтното планиране“ публикувана от Академичното издателство „проф.М.Дринов“ я представя като напълно изграден и утвърден специалист в тази област и е сравнима с подобни монографии на известни чуждестранни учени.

III. НАУЧНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

В тази се дейност гл.асист.Б.Борисова има значителни изяви и достижения директно в учебно-преподавателската си работа. При етапното си асистенство тя е провеждала и продължава да провежда практически и семинарни занятия по не един учебен задължителен и избираем предмет , а именно по: Ландшафтна екология, Природна география на България и Ландшафтна география на България на студенти от редовното и задочно обучение на бакалавърско ниво. Като доктор по география тя изнася лекции и ръководи упражнения по Геоекологични проблеми и защитени територии на избрани региони в света като избираем предмет на редовни и задочни студенти. В магистърската степен тя изнася общо 135 часа лекции и ръководи 98 часа упражнения по 6 учебни предмета. Освен учебната ѝ дейност в СУ тя е чела лекции и е водила упражнения по Ландшафтознание и екология на населените места МГУ „Св.Иван Рилски” към катедра Инженерна геоекология. Общата аудиторна натовареност в ГГФ на СУ на кандидатката за доцент възлиза годишно на около 700 часа, а отчитаната учебна заетост доближава 1000 часа. Оценявайки конкретната учебно-преподавателска дейност на гл.асист.Б.Борисова в продължение почти на 15 години асистенство следва да се признае, че тя е не само обемна, но и твърде значима по отношение на факта, че студентите признават и уважават нейния научен авторитет.

Научно-преподавателската дейност на гл.асист.Борисова е също така не малка и твърде важна. Тя е разработила в продължение на 4 години учебни програми и лекционни курсове за тях по 6 нови учебни предмети в областите на ландшафтното планиране, геоекологичните експертизи и оценки и други прагматични курсове по проблемите на опазването на околната среда. През същото време тя е разработила лекционни курсове по съществуващи учебни програми по гореспоменатите конкретни направления, в т.ч. и по Ландшафтознание и ГИС. В научно-преподавателската си дейност кандидатката е осъществявала научно ръководство на 9 успешно защитили дипломанти. Освен това е участвала в обучението на студенти и докторанти по програмата „Еразмус” и по различни научно-изследователски проекти. Цялостната научно-преподавателската и учебно-образователна дейност на

гл.асист.Б.Борисова е безспорна, с едно важно изключение, че тя не е съставила и публикувала учебно ръководство по преподаваните от нея учебни предмети.

IV.ЗНАЧИМОСТ НА ПОЛУЧЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ

Значимостта и важността на получените резултати от досегашните изследвания и преподавания на гл.асист. Б.Борисова се доказват с намерените цитирания / 12 по традиционния метод и 25 цитата по документа от УБ на СУ, индексираните публикации /4 статии/ в наши и чужди издания. Значимостта на научната и педагогическата дейност на кандидатката се доказва и с участията ѝ в научни и приложни проекти - 15 по Приложение № 2 и в национални /9/ и международни /13/ научни форуми /Приложение № 1 от документацията/.Най-значимите научни и научно-приложни достижения на гл.асист.Борисова са в прилагането на ландшафтно-екологичните изследвания във връзка с териториалното и регионално планиране и управление, геоекологичните експертизи и ландшафтния потенциал на базата на системния подход и системно-структурния анализ в Ландшафтната екология. В научно-педагогическия аспект на изследванията на кандидатката най-добри са изявите ѝ по оптимизиране на учебните програми във висшето образование по география.

Оценката ми за авторската справка за приносния характер на научните и научно-приложни трудове на гл.асист.Борисова, представени за участие в доцентския конкурс следва да подчертая, че тя е съставена много прецизно, твърде аналитично и отразява правилно и точно нейните научни достижения.

V.ОБЩИ БЕЛЕЖКИ

Независимо високата ми оценка за научна дейност на кандидатката за доцент си позволявам да направя и някои общи бележки:

1.В своите теоретични и методологични трудове и изяви гл.асист.Борисова не диференцира пряко и недвусмислено Ландшафтологията от Ландшафтната екология. Общото Ландшафтознание се явява единствената теоретична база на методологичните и приложни аспекти на Ландшафтната екология.

2.Предлагам категорично заменянето на „физическа география“ с „природна география“ и във всички техни производни понятия и термини.Тази приета вече промяна у нас напълно съответства на българската научна лексика.

3.Като препоръка за бъдещите научно-педагогически изяви на кандидатката предлагам да разработи учебно-практическо пособие по даден учебен предмет, каквато възможност тя има на базата интерпретациите в академичната ѝ монография.

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

На основата на рецензираното научно творчество на кандидатката за доцент се установява, че тя е постигнала определени значими научно-методологични и научно-педагогически приноси с цялостната си научно-изследователска дейност в областта на ландшафтната екология, геоекологията, приложното ландшафтознание и природната география. Тя е осъществила не малка научно-организаторска и голяма учебно-преподавателска дейност.Акцентирам специално на прецизните и точните ѝ представяния и изяви във всяка една от оценените ѝ дейности. Със своите монографични трудове, студии и научни статии и участието ѝ в научни форуми и проекти, тя е добре позната на българската и чуждестранна научна общественост. Като се има предвид, че публикациите ѝ след докторантурата напълно отговарят на предявените изисквания в Закона за развитие на научния състав в Република България и Правилниците за неговото приложение, следва безусловно да се предложи за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ В Геолого-географския факултет на Софийския университет „Св.Кл.Охридски“ от главния асистент, доктор по география БИЛЯНА БОГОМИЛОВА БОРИСОВА.

Рецензент - проф.д-р П.В.Петров